

5399.

I. N. J.

DISSERTATIO JURIDICA

exhibens

De

1693

17

3144

M

PROBATIONIBUS
SUMMA QUÆDAM
CAPITA.

Quam

Auspice DEO,

permittente Magnificò Fctorum Ordine

in

Illustri ad Albim Academia

SUB PRÆSIDIO

DN. GODOFREDI SVEVI,

J.U.D. P.P. Collegiorum Juridico-

rum, quæ hîc sunt, Assessoris & p. t.

DECANI,

In Auditorio Fctorum

Eruditorum examini submittit

d. 20. Sept. A. XCIII.

AUTOR

JOHANN. CHRISTOPH. GEIGENMÜLLERUS,

Oelsnitiò Variscus,

WITTENBERGÆ,

STANNO KREUSIGIANO.

2.

DISSERTATIO JURIDICA
PROBATIONIBUS
SUMMA QVADAM
CAPITULA

in
Illustri ad Albi Academia
SUB PRÆSIDIO
Aulicæ D. E. O.

DR. GODOFREDI STEVENS
J. E. D. P. P. Collegiorum Juridico-
DECANI

JOHANNI CHRISTOPHO GEISENHARTZ
AUCTORI

WITTEBERGAE
STANNO REUSINGIANO

PRÆFAMEN.

DE quodam elaborando Academicorum memorum qualiumcuncque studiorum specimine cum essem sollicitus, præ aliis præsens de *Probationibus* mihi placuit materia. Indolem & naturam ejus si confidero, talis sanè est, quæ, cum in quotidiario usu & Praxi maximè necessaria sit & frequentissimam exhibeat utilitatem, majori haud eget commendatione; cum neque hominis neque legis provisio ad bonum perducere finem & effectum possit, nisi ea, quæ in judicium adducuntur, indubitata

A 2

pro-

probationis fide liqveat esse vera.
Hinc probatio comparatur *luci* *L.*
fin. Cod. de Probat. ipsumque etiam
veritatis *lumen* nominatur *L. 4 Cod.*
de Temp. & Repar. Appellat. Et nul-
la facti species negata ab Adversario
consistere validè potest sine proba-
tione, ubi enim hæc deficit, ibi defi-
cit jus ipsum *L. 30. ff. de Testam. Tut.*
Anteqvàm verò id operis aggre-
diar, Deum ter optimum maxi-
mum, à quo totius mundi elementa
processerunt, & rerum dispositio in
orbem producta est *L. 1. pr. Cod. de V.*
J. E. obnixè invocans oro, ut cum
coelesti suo favore *§. 2. Inst. proëm.*
mihi adesse velit, quò hæc cuncta
conamina in sui nominis gloriam,
studiorum meorum incrementum
proximiqve emolumentum felicis-
simè vergant.

Theſ. I.

Thes. I.

Materiam hanc explicaturus totius rei definitionem meritò præmittendam duco. Verùm necessariò erit priùs aliqualem Vocis proponere significationem & distinctionem. *Probare* duplicem significationem habet apud Latinos. Respectu *nostri*, probamus ea, quæ nobis placent, vel accepta habentur, quomodò e. g. probatum vel approbatum opus dicitur, quod ædificatum est ex sententia locatoris, uti *Cicero* dicit: Probatio futura est tua, qui locas; Respectu *aliorum*, probare significat fidem alicui de aliqua re facere, ut iterùm *Cicero* habet: probare causam, fidem, crimen & similia. Hoc in significato hîc accipitur: *Probare* enim in hac Dissertatione est probam causam facere, seu approbare judici *L. 12. ff. de Probat. L. 3. §. 1. seq. ff. de Testib.*

Thes. II.

Probatio autem dupliciter accipi potest, vel *Propriè*, quando is, qui aliquid asseverat, pro confirmando sententiæ suæ fundamento probationem affert *L. 2. ff. de Probat.* & ita aliquid reverà exhibet *Bachov. ad Treutl. Vol. 2. disp. 4. Thes. I. lit. c.* Vel *Impropriè*, quando is, cui incumbit probatio, necessitate probandi potius ex-

oneratur, quâ ratione præsumptio, iusjurandum
Adversarii & Confessio probationes dici possunt.
*Conf. Wesenb. ff. de Probat. n. 4. Treutl. Vol. 2.
disp. 4. thes. 1. lit. e. & f.* cum tamen modi hi
rem non tam exquisitè demonstrare à parte A-
ctoris, quàm ab onere potiùs probandi eum libe-
rare videantur *L. 25. princ. ff. de Probat. L. 30. ff.
de Jurejur. L. 16. Cod. de Pæn.*

Thef. III.

Nunc ad definitionem ipsam progredior,
cum verò satis in Jure periculosum sit definire *L.
202. ff. de R. J.* in hac etiam materia tot invenian-
tur sententiæ ferè Doctorum, quot capita, atque
hinc dubium, utrùm censore, an haruspice opus
sit, uti aliquot definitiones recenset *Gothofredus
in not. ff. ad Rubr. de Probat.* adjiciam tamen de-
scriptionem traditam à *Struvio in Syntag. Jur.
Civ. Exercit. 28. thes. 2.* quâ *Probatio est actus
judicialis, quò per idonea argumenta de facto
aliquo, de quo in judicio controversia est, Ju-
dici fit fides.*

Thef. IV.

Probatio dividitur communiter à *Doctori-
bus* in artificialem & inartificialem. Probatio
Artificialis est, quæ ex causis intrinsecis atque
infi-

insitis per solertiam probantis depromitur atque
deducitur. *Inartificialis* est, quæ ad fidem fa-
ciendam extrinsecus adsumitur, ut per Instrumen-
ta, testes, confessionem, juramentum, ocularis-
que inspectionis argumentum *Struv. l. c. th. 4.*
& 5. Wesenbec. in Paratit. ad tit. de Probat.
n. 4. Rosbach. in Process. tit. 53. n. 3, Dn. Stryk.
in Introduct. ad Prax. forens. cap. 17. §. 9.
Item in Plenam & Semiplenam. *Plena* est, quæ
judici de re controversa fidem facit plenam & suf-
ficientem. *Semiplena*, quæ aliquo modo, sed
non plenè judicem instruit, eique per se nullam
fidem facit, nisi adminiculis aliis adjuvetur. In
judicalem porrò & extra judicalem. *Judicia-*
lis, quæ fit in judicio post litem contestatam.
Extrajudicialis, quæ producitur ex instante lite,
ut quæ fit ad æternam rei memoriam.

Thef. V.

Causa adstringens ad probationem est Sen-
tentia Interlocutoria judicis, qui eam decernit &
alterutri parti imponit *L. 12. in fin. pr. Cod. de*
Reb. Cred. Imponitur verò probatio ei, qui al-
legat, dicit aut agit in judicio aliquid *L. 2, 5, 21, 22.*
ff. de Probat. sive Actor fuerit *L. 21. ff. de Pro-*
bat. L. 8. Cod. eod. §. 4. Instit. de Legat. sive Reus
l. 5, 18.

L. 5, 18. §. 1. ff. de Prob. L. 9. Cod. de Except.
Aëtori licet regulariter incumbat probatio *L. 18. ff. de probat.* non vero Reo *L. 8. Cod. de probat.* nisi potissimùm in exceptionibus, ubi, dùm aliquid ad sui defensionem dicit & asseverat, etiam Aëtoris partibus fungitur *L. 9. 18. §. 2. ff. de prob. L. 1. Cod. eod. L. 1. ff. de Except.* & hinc quoqve exceptionem suam probare debet *L. 19. ff. de probat. Struvius Syntag. Jur. Civ. Exercit. 28. th. 6.* Nunquàm autem ei incumbit probatio, qui negat, quia per rerum naturam factum negantis probatio nulla est *L. 23. Cod. de probat. L. 10. Cod. de Non num. pec.*

Thef. VI.

Materia probationis sunt facta *L. 16. Cod. de probat.* nam quæ *Juris scripti* sunt, non opus habent probatione, quia judici nota esse debent *pr. Inst. de Offic. Judic.* E contrariò in *Jure Non-scripto* probanda sunt requisita ab allegante pro se consuetudinem, cùm requisita hæc & consuetudinis introductio sint facti, licet ipsa consuetudo sit *Jus vid. Bachov. in prim. part. ff. de SCtis & long. consvet.* Consuetudo hæc, si per antiqua esse urgetur, probanda est per duos testes maximè senes, qui dicunt hoc vel illud semper esse

esse observatum, sequere à majoribus quoque ita
audivisse; Etsi tutius semper sit plures testes pro-
duxisse. *Coler. de Process. Execut. P. 1. c. 3. n.*
34. Mascard. de Probat. L. 1. Conclus. 423.
n. 33. seqq. Et conclus. 424. Et 413. Solus au-
tem Judex non potest sufficienter consuetudinis
probationem afferre *Vid. Carpz. Decis. 3. n. 20.*
seqq. neque Doctoris testimonium de eadem va-
let *arg. L. 9. §. 1. Cod. de Testib. L. 20. in fin. ff. de*
Quest. Sed Judex vel Doctor ex Actis Publicis,
vel ex scriptura, in quam memoriae causa tale
quid est redactum, hoc vel illud ita & non aliter
in casu tum emergente fuisse observatum, addu-
cat, necesse est. *Struv. in Synt. Jur. Feud. cap.*
1. aph. 7.

Thef. VII.

Facta hæc si oportet probari per testes, (nam
possunt & aliâ ratione ostendi *L. 15. Cod. de Fid.*
Instrum.) tunc duos sufficere omni jure provisum
reperitur: *Divino: Deut. 17. v. 6. Et cap. 19. v.*
15. Matth. 18. v. 16. Joh. 8. v. 17. Paul. 9. 2. Cor.
13. v. 1. ad Hebr. 10. v. 28. Canonico: c. 23. x. de
Testib. Civili: L. 12. ff. de Testib. L. 9. Cod. eod.
Carol. V. Constit. Crim. art. 67. Bon gnugs-
men Zeugnis. Qvanqvàm in quibusdam ca-
B sibus

sibis jure expressè definitis requirantur plures.
Hunn. ad Treutl. vol. 2. d. 25. th. 6. lit. g. Imò
in aliis nec duo testes desiderentur, quò pertinent
adducta exempla *Thes. seq.* Facta ista autem
incerta, & de quibus dubitatur, scil. ratione judi-
cis, probari debent cum omnibus circumstantiis
arg. c. 31. de Elect. in 6to. Carpz. Part. 2. Const.
11. def. 32. num. 4. modò non sint impertinentes:
nam has rejicit ex officio Judex. Confer. *Lauterb.*
in Comp. Jur. adtit. de Prob. Dùm ea de-
mùm facta probanda sunt, quæ ad causam per-
tinent, & in quibus quis fundat intentionem su-
am *L. 17. Cod. de Probat.*

Thes. IIX.

Probatio indè debet esse concludens & per-
tinens *L. 21. in fin. Cod. de Probat. Rosbach. in*
Praxi Civ. tit. 35. n. 4. Gail. lib. 2. obs. 13. n. 5.
Obscuram enim & ambiguum contra producen-
tem interpretari convenit *arg. L. 39. ff. de Pact.*
Quamquam admittatur aliquandò probatio im-
perfecta, nimirum in causis difficilis probationis
Gail. lib. 2. obs. 93. n. 18. v. gr. in antiquis, in iis,
quæ occultè fieri solent, item in defensione Reo-
rum *Gail. L. 1. d. PP. c. 15. n. 12.* & in aliis causis
privilegiatis *Coler. de Process. Execut. c. 1. n. 62.*
Conf.

Conf. *Struv. in Syntag. J. C. Exercit. 28. th. 10.*
§ 11. item *Lauterb. in Compend. Jur. ad tit.*
de Prob.

Thef. IX.

Forma probationis ad libelli speciem est accommodanda, & ita concipienda, ut necessario ad Libellum concludat L. 17. *Cod. de Probat.* Debet autem factum probandum includi articulis certis, qui sint perspicui *Gail. lib. 1. obs. 82. n. 11.* non captiosi *Gail. ibid. obs. 81. § 82.* sed succincti *Mynsing. Cent. 2. Obs. 55.* Probatio vero post litem contestatam demum suscipienda, quia, hac nondum peracta, Actor scire nequit, utrum & quomodo Reus actionem neget, an vero eam confiteatur, oppositis exceptionibus vid. *tit. x. ut lite non contestata &c. Schuvendendörf. ad Fibig. p. 530. seqq.* Licet quandoque ad probationem ante litem contestationem admittantur testes, dum iidem nempè sunt valetudinarii, aut senes, vel in locum remotum migraturi, vel diuturnum ac periculosum iter suscepturi ac diu abfuturi, vel in loco pestilenti degentes, nempè ut ad perpetuam rei memoriam tum examinentur. *Nicol. in Proc. P. 1. cap. 62. n. 4. Ord. Process. Sax. tit. 27. Carpz. P. 1. Constit. 16. def. 35.* Pro-

batio tandem non in transeursu facienda est, sed
citata ad ejus expeditionem adque offerenda, si
placet, Interrogatoria der Frag-Stücke/ Adver-
sâ parte & intra terminum à judice Productioni
præscriptum, *Gail. lib. 1. obs. 91.*

Thef. X.

Ast terminus probatorius in offerendis Ar-
ticulis occupatus de jure Communi est arbitra-
rius & judicantis moderationi hinc multum conce-
ditur *L. 1. cod. de dilat.* sed de jure Saxonico ad
certum temporis intervallum, nempe sex septi-
manarum & trium dierum Germ. eine Sächsis.
Friff est restrictus *Carpz. P. 1. const. 16. def. 1.*
Eoque elapso, nemo ad probandum amplius ad-
mittitur *Conf. Philipp. in Ord. process. Elect. Sax.
tit. 20. considerat. 1.* Quod secus se habet, si sal-
tem demonstratio eine Bescheinigung sine ex-
pressionem certi spatii fuerit imposita *Schwendend-
dorf. d. l. p. 650. seqq. Carpz. Proc. tit. 13. a. 1. §.
ult.* Terminus ille probatorius currit de mo-
mento diei in momentum, & quidem ex eo,
quò sententia vires rei judicatae est consecuta &
reliquis ejusdem capitibus satisfactum *Ord. Proc.
Tit. XI. §. 3. in fin.* Desertâ verò probatione
per neglectum dicti Terminum, Actor causâ cadit,
&

& Reus definitivè absolvitur, qvales præjudicium
vid. apud Dn. Rivinum in *Spec. Except. c. II.*
p. 76. uti viceversâ vincit, Reo probationem Ex-
ceptionis sibi impositam deserente. Probatio
autem licet facienda sit ante causæ conclusionem
& sententiæ publicationem regulariter; In matri-
monialibus tamen etiam post sententiam publi-
catam eidem locus relinquitur: Sententia enim
in causâ matrimoniali nunquam transit in rem
judicatam, si scil. contra matrimonium pronun-
ciatur *c. 7. x. de sent. & de re judic. Brunnem.*
de Jure Eccles. L. 3. c. 9. §. 7. & ibi Dn. Stryk.
Richter. Decis. 8. 33. Examen testium deni-
que potest fieri tam in loco judicii, quam extra
illud, ubi iudex sederit, qui audiendo testimo-
nio præest, examinatio tamen hodiè, secus ac o-
lim *L. 18. cod. de Fid. Instrum.*, facienda est
remotis partibus *Schovendendörf. d. l. p. 1450.*
etiamsi jusjurandum à testibus coram partibus
præstetur. Quòd verò iudex ad egregias perso-
nas (interdum & ad foeminas,) aut qui valetudine
impediuntur, domum mittere Notarium debeat,
qui ibi illas examinet, in *L. 15. ff. de jurejur.* ma-
nifestè disponitur?

B 3

Thes

Thef. XI.

Finis probationis uti est fides facienda iudici *L. 12. in fin. ff. de probat. L. 3. §. 1. & 2. ff. de Testib.* Ita effectus eò tendit, ut iudex sententiam ferre debeat secundum probata *L. 2. & 9. cod. de Rei Vind. L. 6. §. 1. ff. de Offic. Presid.* Si ergò Actor intentionem suam plenè probaverit, condemnatur Reus à iudice: Sin verò Actor nihil probaverit, (alioquin enim pro re nata iuramento suppletorio aut purgatorio locus dabitur) tunc quoque absolvitur Reus, etiamsi hic nihil præstiterit *L. 4. Cod. de Edend. Bachov. ad ff. Thef. 8. lit. c. d.* nec opus habet Reprobatione eines Gegenbeweises / Actore probationem deserente aut eidem renunciante, nisi ultra absolutionem quid lucrari intendat, uti fit in Judiciis Duplicibus seu Actionibus Mixtis. *Schuvendendorf. d. l. pag. 639.* Et licet Reus in probatione defecerit, tamen non debet condemnari, si Actor non probaverit *L. 9. ff. & Cod. de Except. Mascard. V. 1. conclus. 36. n. 37.*

Hæc sunt, quæ in præsentiarum
de *Probationibus* tractare constitui.
Non ignoro quidem hæc de mate-
riâ

riâ plura potuisse afferri. Quo-
niam tamen ob angustiam tempo-
ris, dùm in Patriam abire iussus
sum, plura adducere permissum mi-
hi haud sit, finem nunc huic Dis-
sertationi præter intentionem im-
ponere necessum habui. Quapro-
pter à Te, Amice Lector, majorem
in modum peto, velisea, quæ forsi-
tàn ad palatum tuum minùs aptè
scripta videntur, pro benevolentia
in me Tuâ non adeò rigidè taxare,
mihiqve in difficili hac in toto ju-
re diffusa materia, ubi aliquid hu-
mani passus fuero, eò faciliùs igno-
scere, ac animò lingvâqve favere.
Deo interim Ter optimo Terqve
maximo, qui fons & origo existit
omnis boni, sit Laus, Honor
& Gloria!

Ardua

ARdua res fuerit, Te sic de-
ducere causam,
Ut dicat Judex: hanc satis es-
se probam.

PRÆSES.

Wittenberg, Diss., 1693

ULB Halle
003 586 286 3

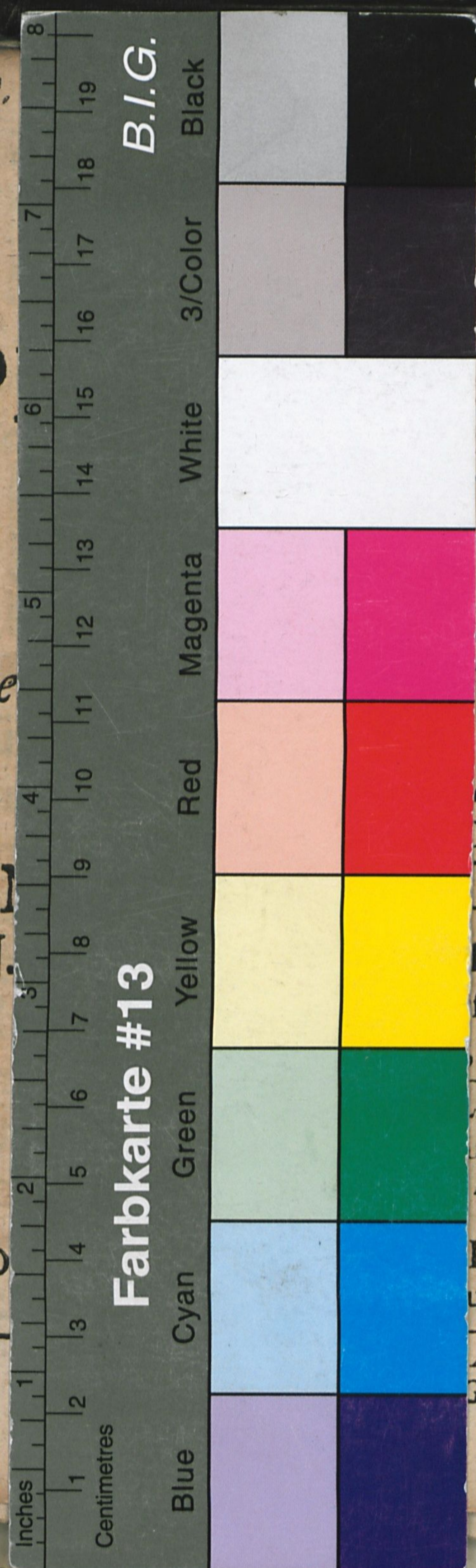
L

Sb.

V017

B.I.G.

Farbkarte #13

JURIDICA

3144

M

1693

17

ONIBUS

ÆDAM

A.

O,
ctorum Ordine

Academia

DIO

DI SVEVI,

rum Juridico-

fforis & p. t.

ctorum

ubmittit

II.

IGENMÜLLERUS,

US,

Æ,

GIANO.

2.

